

تحلیل کفتمان انتقادی

تأمل در رمان مرد لایبالی بادنک قرمز را سوراخ می‌کند

تألیف:

دکتر وردع کاظمی

سمیه اجلّی

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

انتشارات آردین

سرشناسه	: کاظمی، فروغ، ۱۳۵۲.
عنوان و نام پدیدآور	: تحلیل گفتمان انتقادی، تأملی در رمان مرد لایبالی بادکنک قرمز را سوراخ می‌کند / تألیف: فروغ کاظمی - سمیه اجلی.
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۴ ص.
شابک	: ۱ - ۴۵۹ - ۳۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
عنوان دیگر	: تأملی در رمان مرد لایبالی بادکنک قرمز را سوراخ می‌کند
موضوع	: اجلی، علیرضا، ۱۳۶۴ - مرد لایبالی بادکنک قرمز را سوراخ می‌کند - نقد و تفسیر
موضوع	: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
موضوع	: Persian fiction - 20th Century - History and Criticism
شناسه افزوده	: اجلی، سمیه، ۱۳۵۹.
رده‌بندی ننگر	: ۱۳۹۶ ۴۰۸۷ م ۸ ج / PIR۸۳۳۴
رده‌بندی دیویر	: ۸۱۳/۶۲
شماره کتابخانه ملی	: ۶۸ ۴۶۷۲

انتشارات آرون

تحلیل گفتمان انتقادی

تأملی در رمان مرد لایبالی بادکنک قرمز را سوراخ می‌کند

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

تألیف: دکتر فروغ کاظمی - سمیه اجلی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۶

چاپ مدیران: ۱۰۰۰ نسخه

۱۶۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳

وبسایت: www.Ar vannashr.ir

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول: پیش‌زمینه
۱۷	فصل دوم: تاریخچه مطالعات در حوزه گفتمان
۱۸	مطالعات پیشین
۱۸	سجودی و احمدی (۱۳۸۷)
۱۹	مقداری و دیگران (۱۳۹۰)
۱۹	قاسم‌زاده و گرجی (۱۳۹۰)
۲۰	قبادی و دیگران (۱۳۹۰)
۲۰	آقا امینی لواسانی (۱۳۹۱)
۲۱	حدادی و دیگران (۱۳۹۱)
۲۱	فهیم و نادریجم (۱۳۹۱)
۲۲	یوسفی و دیگران (۱۳۹۱)
۲۳	صابرپور (۱۳۹۲)
۲۳	بهیمانی و دیگران (۱۳۹۲)
۲۴	پوشنه و معین (۱۳۹۲)
۲۴	بلمه (۱۳۹۲)
۲۵	رضایپور (۱۳۹۲)
۲۵	حسینی سروری و طالبیان (۱۳۹۲)
۲۶	عرب (۱۳۹۳)

۲۶	هاشمی (۱۳۹۳)
۲۷	مزید (۱۳۹۳)
۲۷	طاهری (۱۳۹۳)
۲۸	نباتی شغل (۱۳۹۳)
۲۸	حسینی سروری (۱۳۹۳)
۲۸	عباسی (۱۳۹۴)
۲۹	دریانی (۱۳۹۴)
۲۹	محمدی بفری (۱۳۹۴)
۳۰	کاظمی و ر. سنایی زرد جهرمی (۱۳۹۴)
۳۰	کاظمی و علیزاده منیر (۱۳۹۴)
۳۱	کاظمی و سلمانی (۱۳۹۴)
۳۱	خسروش زبانی
۳۵	لودویک ویتگنشتاین و نظریه بازی زبانی
۳۹	فصل سوم: مفهوم تحلیل گفتمان
۳۹	گفتمان
۳۹	تحلیل گفتمان
۴۳	پیشینه تاریخی و زبان شناختی تحلیل گفتمان
۴۷	آراء دریدا
۵۰	آراء گرامشی و هژمونی
۵۲	نظریه لاکان درباره سوژه
۵۳	قدرت و گفتمان از دیدگاه فوکو
۵۶	سیاست و گفتمان
۶۰	گفتمان و تحلیل گر
۶۱	فصل چهارم: نگاه انتقادی به تحلیل گفتمان
۶۱	تحلیل گفتمان انتقادی

فهرست مطالب	۷
رویکردهای غالب تحلیل گفتمان انتقادی	۶۱
رویکرد فرکلاف	۶۱
رویکرد روث و داک	۶۵
رویکرد پنی کوک	۶۷
رویکرد گونتر کرس	۶۸
رویکرد ون دایک	۶۸
فصل پنجم: آشنایی با دیدگاه لاکلا و موف	۶۹
رویکرد لاکلا و موف	۶۹
مفاهیم اساسی در نظریه گفتمان لاکلا و موف	۷۱
الف. نظریه معنایی: تحلیل گفتمان	۷۲
۱. مفصل‌بندی	۷۲
۲. دال و مدلول	۷۲
۳. دال مرکزی	۷۲
۴. دال شناور	۷۳
۵. دال خالی	۷۳
۶. غیر ثابت و اختیاری بودن رابطه دال و مدلول	۷۳
۷. عناصر، وقته‌ها یا لحظه‌ها	۷۴
۸. حوزه گفتمان‌گونگی	۷۴
۹. انسداد و توقف	۷۵
۱۰. هویت	۷۵
۱۱. زنجیره هم‌ارزی و تفاوت	۷۹
۱۲. هرژمونی	۸۰
۱۳. تنازع و تخاصم	۸۲
۱۴. برجسته‌سازی و حاشیه‌رانی	۸۲
۱۵. ساختار شکنی	۸۳

۱۶. اسطوره‌سازی	۸۴
۱۷. قدرت	۸۴
۱۸. موقعیت سوژه‌های و سوژه‌گی سیاسی	۸۵
۱۹. گروه‌بندی	۸۶
ب. نظریه اجتماعی تحلیل گفتمان لاکلا و موف	۸۷
۱. شرایط فضای تخصیص و فرایند غیریت‌سازی میان گفتمان‌ها	۸۹
۲. مکان‌مند بودن گفتمان‌ها	۸۹
۳. تحولات اجتماعی سیاسی محصول منازعات معنایی	۹۰
۴. ضرورت شناخت و بررسی معنا و متن در تحلیل گفتمان	۹۰
فصل ششم: رمان و معرفی اجمالی رمان مرد لابیالی	۹۱
رمان	۹۱
رمان مرد لابیالی	۹۱
معرفی رمان	۹۲
معرفی شخصیت‌ها و اصطلاحات و ترکیبات جدید رمان	۹۵
توضیح چند اصطلاح	۹۵
ترکیب‌های نو	۹۵
فصل هفتم: نگاهی به رمان مرد لابیالی	۹۷
بررسی تفصیلی رمان	۹۷
فصل هشتم: ارزیابی نهایی	۱۳۵
کتابنامه	۱۴۱
منابع فارسی	۱۴۱
منابع انگلیسی	۱۵۰

پیشگفتار

ما واقعیت‌های عالم را از طریق قالب‌های زبانی می‌شناسیم و با زبان است که تجربه‌های انسانی ما معنی پیدا می‌کند. دسترسی ما به واقعیت از طریق زبان است؛ نه اینکه واقعیت‌ها نیستند، بلکه همواره آن‌ها را در رابطه‌های زبانی می‌شناسیم. مفاهیم صرفاً از طریق زبان یا گفتمان معنی پیدا می‌کند. تحلیل گفتمان انتقادی به تبیین روابط میان گفتمان و قدرت اجتماعی می‌پردازد؛ که نوشتار و گفتار گروه‌ها و نهادهای مسلط، چگونه از قدرت، سوءاستفاده کرده و بداهه مشروعیت می‌بخشند. این نوع تحلیل، مشکلات اجتماعی را مورد توجه قرار داده و ماهیتی چون طبقه، جنسیت، فمینیسم، نژاد، هژمونی، منافع، عدالت، نابرابری و ... را بررسی می‌کند.

رمان و ادبیات داستانی، بیش از دیگر گونه‌های ادبی، به انسان و مناسبات او در اجتماع پرداخته است. با این حال نظریه‌های پساساختارگرایی ادبی نشان داده است که رمان و دیگر گونه‌های ادبی، نه صرفاً بازتاب و انعکاس آئینه‌وار واقعیت‌های اجتماعی، که بازنمایی آن به شیوه‌ای گفتمانی است؛ به عبارت دیگر، ادبیات و به‌ویژه رمان، از مهم‌ترین ابزارهای بازنمایی است و به همین دلیل، هدف از مطالعه ادبیات

داستانی، در نهایت، آشکار ساختن روایت ویژه‌ای از جهان و روابط و مناسبات انسانی ویژه‌ای است که در خلال آثار ادبی شکل می‌گیرد و پرورش می‌یابد. مرد لابلالی رمانی‌ست که این کتاب با دیدگاه تحلیل گفتمان انتقادی به آن می‌پردازد.

دکتر فروغ کاظمی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

سمیه اجلی

کارشناس ارشد زبان‌شناسی همگانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی